

Vogels in Nederland: toelichting op de vogelgegevens per soort, per provincie en per gebied op <https://www.sovon.nl/nl/content/vogelinfo>

1. Algemeen

Sovon organiseert samen met haar partners en met behulp van meer dan 9000 vrijwilligers diverse meetnetten t.b.v. de monitoring van vogels in Nederland. De resultaten geven inzicht in de ontwikkelingen in de Nederlandse vogelstand, en de ontwikkelingen per provincie of in afzonderlijke gebieden. Ze worden jaarlijks gepubliceerd in diverse rapporten en in de Vogelbalans, maar ook online. De informatie op de soorten- en gebiedenpagina's op www.sovon.nl is bedoeld om deze bewerkte en gevalideerde gegevens voor breed gebruik toegankelijk te maken. Dit document geeft een algemene toelichting op de gepresenteerde informatie, bedoeld om te interpretatie te faciliteren.

2. Opzet

De soorten- en gebiedeninformatie kent drie ingangen, te weten: (1) landelijk, voor individuele soorten, (2) per provincie en (3) per Natura 2000-gebied en andere belangrijke gebieden voor (water)vogels. Elke ingang biedt een selectie van specifieke informatie. De ingang per soort kent de meest uitgebreide selectie. Tevens zijn hier uitgebreide veldwerkinstructies per soort opgenomen, die ook periodiek worden geactualiseerd bij nieuwe inzichten. Bij de provincie-ingang ligt de nadruk op verspreiding en aantalstrends, bij Natura 2000 en andere belangrijke vogelgebieden op aantallen en aantalstrends. Per meetnet zijn de jaarlijkse indexen of aantallen als excel tabel te downloaden. Hetzelfde geldt bij de Natura 2000-gebieden. Bij de landelijke ingang heeft elke soort een algemene toelichtende tekst waarin de belangrijkste ontwikkelingen worden geduid. Bij elke kaart of grafiek is een link geplaatst die verwijst naar de relevante pagina op www.sovon.nl, waar details over organisatie en deelname van het project staan. Boven de verspreidingskaarten is een link geplaatst naar de voorlopige atlasgegevens van de Vogelatlas 2012-15, www.vogelatlas.nl

3. Actualiteit en kwaliteit

De gepresenteerde informatie wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Alleen gegevens die een uitgebreide volledigheidsccontrole en validatieprocedure hebben doorlopen worden toegevoegd. In de praktijk betekent dit dat de meest recente resultaten betrekking hebben op het voorgaande seizoen. Indien geen betrouwbare informatie beschikbaar is, bv. omdat de steekproef van tellingen te klein wordt geacht om een representatief beeld te schetsen, of het verspreidingsbeeld verre van volledig is, wordt geen kaart of grafiek getoond ("Onvoldoende gegevens beschikbaar"). Het Centraal Bureau voor de Statistiek verzorgt de externe kwaliteitsborging van de gepresenteerde aantalstrends.

4. Bronvermelding

Alle gepresenteerde resultaten in het soorten- en gebiedendeel van www.sovon.nl zijn vrij te gebruiken, mits de bij de grafieken vermelde bron (bv. Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon/CBS/provincies) én www.sovon.nl worden vermeld. Neem kennis van de disclaimer aan het eind van dit document.

5.1. Landelijk

Algemene gegevens per soort

Van elke soort wordt bovenaan de pagina een aantal statusaanduidingen vermeld (mits relevant). Het gaat om de Rode Lijst (uitgave 2004) en de vigerende 1% norm voor watervogels, zoals die door Wetlands International worden vastgesteld (zie <http://wpe.wetlands.org/>). Voor broedvogels is de meest recente schatting van het aantal broedvogels weergegeven (broedparen, met jaar van opgave); voor niet-broedvogels een schatting van het aantal overwinterende vogels (individuen). Deze schatting wordt eens per vier jaar geactualiseerd, na gereedkomen van het watervogelrapport met verspreidingskaarten (bv. watervogelseizoen 2009/10 en 2013/14). Schattingen voor de periode 2005/06 tot en met 2009/10 zijn tevens gepubliceerd in Limosa 85: 97-116.

Bij elke soort zijn in een afzonderlijk tabblad richtlijnen voor het uitvoeren van tellingen of het uitvoeren van nestonderzoek (t.b.v. vaststellen reproductie) opgenomen, grotendeels afgeleid van de afzonderlijke handleidingen per project. Via www.sovon.nl/nl/content/vogelsoorten zijn ook excel tabellen op te halen met de trendgegevens (broedvogels, stadsvogels, watervogels, wintervogels (PTT) en CES).

Verspreiding

Broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Verspreiding en broedzekerheid 1973-1977	Kaart met broedzekerheid (mogelijk, waarschijnlijk, zeker) per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1973-77 (Teixeira 1979)
Verspreiding 1998-2000	Kaart met aantal broedparen/territoria per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verandering 1977-2000	Kaart met verschenen of verdwenen per 5 x 5 km atlasblok tussen 1973-77 en 1998-2000	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verspreiding (jaar of periode van jaren)	Kaart met aantal paren/territoria per 5 x 5 km atlasblok	NEM / Meetnet Broedvogels (kolonievogels of BMP Zeldzame soorten), jaarrapporten (Boele et al.)
Verspreiding en broedzekerheid 1998-2000	Kaart met broedzekerheid (mogelijk, waarschijnlijk, zeker) per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verspreiding en dichtheid 1998-2000	Kaart met relatieve dichtheden, gebaseerd op km-hokken of telpunten	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Gruttokaart 2004	Kaart met aantal paren per 1 x 1 km	Sovon-onderzoeksrapport 2005/04
Zomerganzen 2005	Kaart met aantal paren per locatie	Sovon-onderzoeksrapport 2006/02

Niet-broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Verspreiding seizoenen watervogels (periode van vijf jaar)	Kaart met gemiddeld seizoensgemiddelde per hoofd(tel)gebied, jaarrond (nadruk winterhalfjaar) of januari (zee-eenden)	NEM / Meetnet Watervogels, jaarrapporten (Hornman et al.)
Verspreiding per maand, 1987-1983	Kaart met aantal individuen per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse Vogels (Sovon 1987)
Verspreiding december wintervogels (periode van vijf jaar)	Kaart met gemiddeld aantal individuen per telroute in de laatste vijf jaar. Routes met nul vogels apart weergegeven. Kaart geeft ligging PTT routes weer, die elk 20 telpunten hebben (geen landelijke dekking!)	PTT-Punt Transect Tellingen wintervogels
Slaapplaatsen (periode)	Kaart met gemiddelde seizoensmaxima per slaapplaats per periode van vijf seizoenen, per 5 x 5 km atlasblok. Kaart geeft ligging getelde slaapplaatsen weer (geen landelijke dekking!)	NEM / Meetnet Slaapplaatsen, jaarrapporten (watervogels)

Aantalsontwikkeling

Broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Trend broedvogels	Grafiek met jaarlijks aantal broedparen (zeldzame soorten / kolonievogels; landsdekkende telling) of jaarlijkse index (met standaardfout) ten opzichte van basisjaar (steekproef van telgebieden).	NEM / Meetnet Broedvogels, jaarrapporten (Boele et al.)
Niet-broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Trend watervogels	Grafiek met seizoensgemiddelde per jaar en trendlijn (TrendSpotter) met 95% betrouwbaarheids interval	NEM / Meetnet Watervogels, jaarrapporten (Hornman et al.)
Trend wintervogels	Grafiek met jaarlijkse index (t.o.v. basisjaar) en trendlijn (TRIM) met standaardfout	PTT-Punt Transect Tellingen wintervogels

Bij elke grafiek wordt de trendindicatie vermeld. Deze is gebaseerd op de classificatie zoals die binnen het Netwerk Ecologische Monitoring wordt gehanteerd; afgeleid van trendanalyse met TRIM (broedvogels, PTT) of TrendSpotter (watervogels):

- ++ significante sterke toename van gemiddeld >5% per jaar
- + significante matige toename van gemiddeld < 5% per jaar
- o stabiel, geen significante trend
- matige significante afname van gemiddeld < 5% per jaar
- sterke significante afname van gemiddeld >5% per jaar
- ~ onzeker, geen trend aantoonbaar

Broedsucces en overleving (alleen broedvogels)

Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Nestsucces (%)	Grafiek met per jaar nestsucces (%), gebaseerd op nesten met ten minste één uitgevlogen jong en berekend met de zgn. Mayfield-methode, incl. 95% betrouwbaarheidsinterval. Selectie van jaren en soorten met voldoende gegevens.	NEM / Meetnet Nestkaarten i.s.m. soortwerkgroepen en andere partners, en Meetnet Reproductie Waddenzee (TMAP), i.s.m. IMARES, periodieke rapportages
Uitgevlogen jongen van succesvolle broedsels	Grafiek met gemiddeld aantal vliegvlugge jongen per succesvol nest per jaar, incl. 95% betrouwbaarheidsinterval. Selectie van jaren en soorten met voldoende gegevens.	NEM / Meetnet Nestkaarten, soortwerkgroepen en andere partners Meetnet Reproductie Waddenzee (TMAP), i.s.m. IMARES
Reproductie (ringgegevens)	Grafiek met reproductie-index per jaar (verhouding volwassen en eerstejaars vogels) berekend uit standaard-ringvangsten, incl. 95% betrouwbaarheidsinterval. Selectie van jaren en soorten met voldoende gegevens.	Constant Effort Sites (CES), i.s.m. Vogeltrekstation, zie Limosa 80: 79-84.
Aandeel jongen (%)	Grafiek met jaarlijks percentage eerstejaars vogels in overwinterende groepen, met trendlijn over hele periode (bepaald met TrendSpotter). Selectie heeft alleen betrekking op zwanen en ganzen. Bij jaren zonder gegevens waren geen tellingen beschikbaar.	Sovon i.s.m. Goose Specialist Group, jaarrapporten (watervogels)
Overleving (adulten)	Grafiek met jaarlijkse overlevingskans (lokale overleving of " <i>apparent survival</i> ") van volwassen vogels (met 95% betrouwbaarheidsinterval). Selectie jaren en soorten met voldoende gegevens.	Constant Effort Sites (CES), i.s.m. Vogeltrekstation, zie Limosa 80: 79-84.
Overleving (eerstejaars)	Grafiek met jaarlijkse overlevingskans (lokale overleving of " <i>apparent survival</i> ") van eerstejaars vogels (met 95% betrouwbaarheidsinterval). Selectie van jaren en soorten met voldoende gegevens.	Constant Effort Sites (CES), i.s.m. Vogeltrekstation, periodieke rapportage in jaarrapporten, zie ook Limosa 80: 79-84.

Seizoensvoorkomen

Niet-broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Jaarverloop (recent)	Grafiek met gemiddeld aantal individuen per maand, geteld en bijgeschat (bij onvolledige tellingen, afzonderlijk weergegeven, ? schatting onbetrouwbaar), voor de laatste vijf seizoenen. De rode lijn geeft het seizoensgemiddelde over de periode van vijf jaar weer (overeenkomstig de rode punten in de trendgrafieken). Selectie van soorten met voldoende gegevens.	NEM / Meetnet Watervogels, jaarrapporten (Hornman et al.)
Jaarverloop (1978-83)	Grafiek met index voor het relatieve voorkomen per maand gebaseerd op het aantal atlasblokken waarin een soort aanwezig was en het gemiddelde aantal per blok.	Gebaseerd op bewerking van gegevens uit Atlas van de Nederlandse Vogels (Sovon 1987)
Broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Legbegin	Grafiek met gemiddelde datum van eileg per jaar (met 95% betrouwbaarheidsinterval). Selectie van jaren en soorten met voldoende gegevens.	NEM / Meetnet Nestkaarten i.s.m. soortwerkgroepen en andere partners

5.2. Provincies

Dit onderdeel geeft een deel van de soortinformatie weer op provinciaal niveau. Gepresenteerd worden verspreiding en aantalsontwikkelingen (jaarindexen en trends). Kaarten en grafieken zijn alleen beschikbaar voor soorten met voldoende dekking en/of een voldoende grote steekproef; beschikbaarheid kan dus afwijken van landelijke gepresenteerde gegevens. Via www.sovon.nl/nl/content/vogelsoorten zijn ook excel tabellen te downloaden met de trendgegevens (broedvogels, watervogels, wintervogels (PTT)).

Verspreiding – Broedvogels		
Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Verspreiding en broedzekerheid 1973-1977	Kaart met broedzekerheid (mogelijk, waarschijnlijk, zeker) per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1973-77 (Teixeira 1979)
Verspreiding 1998-2000	Kaart met aantal paren/territoria per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verandering 1977-2000	Kaart met verschenen of verdwenen per 5 x 5 km atlasblok tussen 1973-77 en 1998-2000	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verspreiding (jaar of periode van jaren)	Kaart met aantal paren per 5 x 5 km atlasblok	NEM / Meetnet Broedvogels (kolonievogels of BMP Zeldzame soorten), jaarrapporten (Boele et al.)
Verspreiding en broedzekerheid 1998-2000	Kaart met broedzekerheid (mogelijk, waarschijnlijk, zeker) per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Verspreiding en dichtheid 1998-2000	Kaart met relatieve dichtheden, gebaseerd op km-hokken of telpunten	Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (Sovon 2000)
Gruttokaart 2004	Kaart met aantal paren per 1 x 1 km	Sovon-onderzoeksrapport 2005/04
Zomerganzen 2005	Kaart met aantal paren per locatie	Sovon-onderzoeksrapport 2006/02

Verspreiding - Niet-broedvogels

Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Verspreiding seizoenen watervogels (periode van vijf jaar)	Kaart met gemiddeld seizoensgemiddelde per hoofd(tel)gebied, jaarrond (nadruk winterhalfjaar) of januari (zee-eenden)	NEM / Meetnet Watervogels, jaarrapporten (Hornman et al.)
Verspreiding per maand, 1987-1983	Kaart met aantal vogels per 5 x 5 km atlasblok	Atlas van de Nederlandse Vogels (Sovon 1987)
Verspreiding december wintervogels (periode van vijf jaar)	Kaart met gemiddeld aantal individuen per telroute in de laatste vijf jaar. Routes met nul vogels apart weergegeven. Kaart geeft ligging PTT routes weer (geen provinciale dekking!)	PTT-Punt Transect Tellingen wintervogels
Slaapplaatsen (periode)	Kaart met gemiddelde seizoensmaxima per slaapplaats per periode van vijf seizoenen, per 5 x 5 km atlasblok. Kaart geeft ligging getelde slaapplaatsen weer (geen landelijke dekking!)	NEM / Meetnet slaapplaatsen, jaarrapporten (watervogels) (Hornman et al.)

Trends - Broedvogels

Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Trend broedvogels	Grafiek met jaarlijks aantal broedparen (zeldzame soorten / kolonievogels; landsdekkende telling) of jaarlijkse index (met standaardfout) ten opzichte van basisjaar (steekproef van telgebieden).	NEM / Meetnet Broedvogels, jaarrapporten (Boele et al.)

Trends - Niet-broedvogels

Kaart / Grafiek	Uitleg	Project / Meer weten
Trend watervogels	Grafiek met seizoensgemiddelde per jaar en trendlijn (TrendSpotter) met 95% betrouwbaarheidsinterval	NEM / Meetnet Watervogels, jaarrapporten (Hornman et al. 2014)
Trend wintervogels	Grafiek met wintervogelindex per jaar (t.o.v. basisjaar) en trendlijn (TrendSpotter) met 95% betrouwbaarheidsinterval	PTT-Punt Transect Tellingen wintervogels

Bij elke grafiek wordt de trendindicatie vermeld. Deze is gebaseerd op de classificatie zoals die binnen het Netwerk Ecologische Monitoring wordt gehanteerd; afgeleid van trendanalyse met TRIM (broedvogels) of TrendSpotter (watervogels, PTT):

- ++ significante sterke toename van gemiddeld >5% per jaar
- + significante matige toename van gemiddeld < 5% per jaar
- o stabiel, geen significante trend
- matige significante afname van gemiddeld < 5% per jaar
- sterke significante afname van gemiddeld >5% per jaar
- ~ onzeker, geen trend aantoonbaar

5.3. Gebieden

De weergegeven selectie van gebieden betreft alle in Nederland aangewezen Natura 2000-gebieden en alle andere belangrijke vogelgebieden voor watervogels (voorheen ook IBA Important Bird Area genoemd, gebieden met internationaal relevante aantallen zonder kwalificatie als Natura 2000-gebied, o.a. pleisterplaatsen voor ganzen en zwanen). De startpagina toont de kaart met Natura 2000-gebieden. Voor de Natura 2000-gebieden zijn links opgenomen naar de aanwijzingsbesluiten en kaarten met de begrenzing, zoals die te vinden zijn op de website van de rijksoverheid.

Toelichting informatie gebieden

- Bij Natura 2000 heeft de informatie betrekking op alleen de Natura 2000-gebieden waar vogels deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen of een rol speelden bij aanwijzing. De gegevens hebben betrekking op het hele gebiedsdeel dat formeel als Natura 2000-gebied is begrensd (zie link naar kaart begrensd gebied).
- Per gebied verschijnen tabellen met gegevens voor broedvogels (Natura 2000-gebieden) en doortrekkers en wintergasten (Natura 2000-gebieden en overige belangrijke watervogelgebieden). Weergegeven zijn de laatste vijf beschikbare jaren (broedvogels) of seizoenen (winter- en trekvogels). Bij broedvogels worden alleen die soorten genoemd waarvoor het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied; bij watervogels worden alle relevante soorten genoemd, maar zijn de soorten die een rol speelden bij de kwalificatie apart gemerkt (doelsoort = x).
- Bij winter- en trekvogels wordt ook de functie van het gebied aangegeven (f oerageergebied of s slaapplaats).
- Bij broedvogels hebben aantallen tussen teksthaken [...] betrekking op schattingen voor het hele gebied op basis van onvolledige tellingen. Deze schattingen kunnen inschattingen zijn van de waarnemers ter plaatse (expert judgement) of schattingen gegenereerd uit de trendanalyse (geïmpute aantallen via TRIM). Een speciaal geval zijn schattingen tussen accoladen {..}: voor een aantal broedvogels in Natura-2000 gebieden zijn schattingen gemaakt op basis van het aanwijsaantal en de trend nadien, gebaseerd op een steekproef van BMP-gebieden binnen betreffende Natura 2000-gebied. Deze schattingen worden telkens als gemiddelde voor een tijdsvenster voor drie jaren gegeven (schatting van betreffende jaar en 1 jaar er voor en er na). Indien cijfers ontbreken (ook schatting niet mogelijk) wordt dit weergegeven als "?". Vaak zijn dan overigens wel steekproeven van een deel van het gebied beschikbaar, geschikt voor trendberekening. Nullen zijn als zodanig in de tabel aangegeven.
- Van de meeste soorten in de tabel kan een grafiek worden opgeroepen waarin de aantalstrend wordt afgebeeld (alle beschikbare jaren). Trends zijn gebaseerd op een representatieve steekproef van telgebieden of, indien beschikbaar, op volledige tellingen. Deze kan worden vergeleken met de landelijke ontwikkeling. In de grafiek is de instandhoudingsdoelstelling aangegeven, en het gemiddelde over de laatste vijf seizoenen. Dit maakt het mogelijk de actuele ontwikkeling direct te vergelijken met de instandhoudingsdoelstelling.
- Bij doortrekkers en wintergasten kan ook het verloop van de aantallen over het seizoen worden bekeken, en vergeleken met het landelijke seizoensverloop.
- Bij het ontbreken van aantallen in de tabellen of het ontbreken van grafieken, zijn er onvoldoende tellingen beschikbaar en was een betrouwbare schatting (nog) niet mogelijk (aantal weergegeven als "?").
- Download van grafiekdata is mogelijk in excel (landelijke indexen en seizoensgemiddelden via "Indexen" op www.sovon.nl/nl/content/vogelsoorten)

Samenstelling:

Kees Koffijberg en Chris van Turnhout, chris.vanturnhout@sovon.nl

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2016

Infodocument portaal vogelinfo, versie 1.4, december 2016

Disclaimer

Sovon Vogelonderzoek Nederland besteedt de uiterste zorg aan de betrouwbaarheid van de gepubliceerde gegevens en informatie. Deze kunnen aan wijzigingen onderhevig zijn en onjuistheden kunnen voorkomen. Uit discrepanties met eerder door Sovon geleverde gegevens en informatie ter uitvoering van natuurbeleid - of bewerkingen daarvan - kunnen geen conclusies worden getrokken. Aan de op de website gepresenteerde gegevens en informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Sovon en haar directe bronhouders (aanleveraars van de gegevens) aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens of informatie zoals vermeld op deze website.